

mi dajú pokoj. ... Tí naši miestni barťoši [príslušníci VB alebo Štb; pozn. M.Š.] bývajú zasa vo vile, ktorá za slovenského štátu patrila veliteľovi gardistov. Nuž tak sa časy menia. V októbri by som chcel sadiť nejaké stromčeky, jama pre morušu je už vykopaná. Neviem, či je šťastný nápad spojiť Dürera so Seifertom; zaujímalo by ma, čo si o tom myslí p. Seifert, lebo Albrecht † 1528. Tak človek píše do ľufu ako rádioamatér: možno to nejaký fanatik kdesi zachytí do sluchátok, ak nemá nič lepšie na práci a nemôže spať. Nuž teda vysielajme, ak máme čo. A ešte k tomu mám aj zlé pero, každé lepšie mi deti poberú. Na obálku Ti lepím nášho pána prezidenta ako záruku, že barťoši nebudú otvárať list; nič proti nim nemám, ale keď buzerujú starých ľudí (prof. Černý), to sa mi nepáči, veď barbarské civilizácie si starcov vážili; boja sa vari ľudí nad hrobom?

Ide o odovzdávanie (výmenu) informácií spôsobom bežným pre hovorenú reč (hovorový štýl). Do epistolárnych textov je tento postup inkorporovaný ako jedna z prágém, resp. infoprágém, reprezentujúcich subjektívno-emočné stavy pisateľa (Ruščák, 1983, s. 10), na ktoré sú epistoly veľmi bohaté množstvom i formou realizácie. V skúmanej korešpondencii sú výrazne zastúpené prágémy konsituáčného charakteru, napr. zámerné striedanie dvoch, prípadne viacerých tém, z ktorých jedna je centrálna a ostatné majú za úlohu „prekryť“ ju.

Milý priateľ,

poštu od Teba som dostal a veľmi Ti ďakujem. Nedávno mi bolo povedané, že by som mohol mať aj lepších priateľov ako si Ty. Občas sa mi trochu trasú ruky. 19. 3. som zasadil prvý strom na svojom pozemku a dal som mu preto meno Jozef. Je to asi trojročný orech a dúfam, že sa dobre prijme a bude rásť, napíšem Ti o tom. Potom mi mávali pred očami trestným zákonom, paragr. 112, lebo som svojou esejou o narodení dcéry čosi poškodil, dostalo sa mi dosť vyhrážok a upozornení. Strom z indického semena má už asi pol metra, bude ho treba presadiť do väčšieho kastroľa, neviem, čo je zač. Povedali mi, že rozprávam bajky, že stále klamem a som bezcharakterný. Keď som sa ohradil proti tomu, nič mi to nepomohlo ani to, keď som často pri tom myslel na Helsinky, kde som nebol v živote a asi ani nikdy nebudem, aj keď sa mi naznačilo, či odtiaľto nechcem odísť. Snažím sa brať to ako aprílový zlý žart, lebo to bolo prvého, ale ktovie. A či som vraj v styku s Lojzkom. Stala sa mi ešte taká smola, že mi začal pukať po mrazoch strop na suteréne, hoci bol prikrytý smolou. Zistilo sa, že tehelne dodali zle vypálený materiál, aj to uznali a zaplatia, ale montáž domu sa tým oneskorí o niekoľko mesiacov. Nuž takéto mám ja detstvo, smutné a osirelé. A nik mi neverí, že sa rozprávame o normálnych veciach ako sú stromy, zemiaky a ženy. Normálne veci, normálny život, to je to najneuveriteľnejšie. Hľa, obraz doby. Lenže ja som ten orech naozaj zasadil, každý ho môže vidieť, možno aj o tom napíšem esej. Ale čo, ak ma za ňu potrescú a povedia, že som podvodník? Aj dcéra sa mi naozaj narodila a ja som zabudol povedať, že im ju môžem aj ukázať! Mám ju dokonca zapísanú v občianskom preukaze, len Európa to nesmie vedieť, lebo som podal informáciu o živote u nás. Veď je to absurdné! ...

Do skupiny situáciou podmienených prvkov, ktoré sa síce v epistolárnej komunikácii vyskytujú, ale ich prípadná prítomnosť má obvykle inú podobu i hodnotu, patrí aj vzájomné informovanie sa o príchode listov. Okrem bežných poďakovaní za došlý list alebo nejakú zásielku, stojacich hneď v úvode, sa Kadlecík s Vaculíkom pri akýchkoľvek pochybnostiach o (ne)doručovaní listov buď priamo pýtajú či inak vyzývajú k príslušnej informácii („... Písal

si ešte aj potom?“, „... a ja se proto bojím, jestli dostal můj dopis. Reaguji nějak, ano?“), alebo, to častejšie, využívajú nepriame, kontextové či mimojazykové spôsoby „kontroly“ neprerušovanosti korešpondencie. Z viacerých listov vyberáme nasledujúci, spočiatku nevinne vyzerajúci „diológ“:

I. Kadlecík (ďalej I. K.): A Teba možno, priateli, poteší táto kukurica, ak ju šťastne dostaneš.

L. Vaculík (ďalej L. V.): Napadlo mi: tých zrnok je trinásť, pamätaj si to;

I. K.: Inak Tvoj postreh je rovnako obdivuhodný ako spoľahlivosť (či nedbalosť?) našej pošty: kukuričných zrn bolo naozaj 13, odpočítala ich moja žena.

Iný príklad:

L. V.: V príloze Ti posílám obálku z Tvého posledného dopisu, abys mohl posoudit, jestli stopy lepidla pocházejí od Tebe. Jestliže to čteš vždycky ještě někdo jiný, nemůžeme proti tomu nic dělat, ale bude dobře, když aspoň budeme mít jakous takous jistotu, že tomu tak je. ...

I. K.: Příteli,

píšem hned, aby som Ti povedal, že semená 1, 3, 4 nerobia nič, t. j. aspoň na povrchu zeme; o ich skrytom dianí, podpovrchovom, neviem nič; ale hlavne chcem povedať, že obálku, ktorú si mi poslal späť, som zalepil presne tak – a tak zalepím aj túto.

Tento systém obsahovo i formálne rozlične stvárnených otázok a odpovedí podporuje mienku o dialogickej povahe epistolárnych textov, ktorá sa im priznáva aspoň v tom zmysle, že „list možno chápať ako jednu repliku potenciálneho dialógu“ (Mistrík, 1985, s. 389). Na dialogickosť poukazujú napr. aj vyjadrenia typu *ako sa pýtaš, ako si vravel*, resp. *kontaktové ale to Ti nemusím hovoriť* a pod.

Do radu dialogizujúcich výpovedí možno začleniť množstvo (opäť aj dobovo ovplyvnených) rád, prosieb, žiadostí a vzájomných povzbudzovaní, na ktoré Kadlecík podľa situácie (svojej, Vaculíkovej, objektívnej) používa rozmanité formy, od ostrého imperatívu cez jemnejšie „upozornenia“ až po expresívne konštrukcie:

Milý priateľ,

pýtaš sa, čo máš robiť, lebo Ti kvitne kukurica; odpovedám: *psat!*

... A už sme sa zhodli na tom, že literatúra bez kritiky nemôže byť a to, čo robím ja, nestačí: treba viac hlasov, viac pohľadov, recenzie, ale aj širšie syntézy a porovnania; už je čas takto to zachytiť, lebo sú to už nejaké roky, kvalita a kvantita. *Tak do toho, priatelia.*

... A vlastne – prajem Tebe a Tvojej rodine nie horší nový rok 75, aby sme nemuseli hovoriť *Pf! 75.*

Posledný príklad je jednak ukážkou Kadlecíkovej schopnosti „hrať sa“ s jazykom a cieľavedome ho využívať na svoje zámery, čo v korešpondencii vystupuje do popredia azda ešte výraznejšie ako v prozaických prácach, jednak už avizuje ďalšiu skupinu, skupinu želaní (zvyčajne záverečné „priacie“ či „želacie“ formulky), ktorá má takisto formálne i významovo osobitý